

Zavod za zdravstveno varstvo Koper
Istituto per la tutela sanitaria di Capodistria

Vsak je svojega zdravja kovač

Vojkovo nabrežje 4/a
6000 Koper / Capodistria

tel. +386 5 66 30 800, fax +386 5 66 30 808
e-mail info.zzvkp@zzv-kp.si, www.zzv-kp.si

Oddelek za javno zdravje

ANALIZA UMRLJIVOSTI V ZDRAVSTVENI REGIJI KOPER V LETU 2009

Pripravili:

Marina SUČIĆ VUKOVIĆ, dr. med., spec. soc. med.
Irena MAJCAN KOPILOVIĆ, dipl. san. inž.

Koper, december 2010

Identifikacijska številka za DDV: SI54953600. Podračun pri UJP Koper: 01100-6030926048, Matična št.: 5842123
Zavod je vpisan pri okrožnem sodišču v Kopru, številka registracijskega vpisa: 066/10503400

VSEBINA

Stran

1	OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI REGIJE KOPER za leto 2009.....	3
1.1	ŠTEVILO PREBIVALCEV.....	3
1.2	BIOLOŠKA IN STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALCEV	3
2	UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2009	7
2.1	ŠTEVILO UMRLIH PREBIVALCEV IN STAROST.....	7
2.1.1	Število umrlih prebivalcev in starost po spolu	7
2.1.2	Število umrlih prebivalcev in starost po upravnih enotah regije Koper	7
2.2	VZROKI SMRTI	9
2.2.1	Število umrlih prebivalcev regije Koper po vzrokih smrti	9
2.2.2	Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) po vzrokih smrti	10
2.2.2.1	SDR za nekatere specifične vzroke smrti	16
	Smrti zaradi zunanjih vzrokov	16
	Ishemične bolezni srca	18
	Cerebrovaskularne bolezni	18
	Pljučni rak	19
	Rak dojke.....	20
	Rak materničnega vratu	21
	Rak ustne votline in žrela	21
	Sladkorna bolezen	22
	Kronične bolezni jeter in ciroza	22
2.2.3	Vzroki umrljivosti po starostnih skupinah.....	23
3	UMRLJIVOST DOJENČKOV 1996 - 2009.....	26
4	PREZGODNJA UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2009	30
4.1	ŠTEVILO PREZGODNJIH SMRTI.....	30
4.1.1	Število prezgodnjih smrti po spolu	30
4.2	VZROKI PREZGODNJE UMRLJIVOSTI.....	31
4.2.1	Število prezgodnjih smrti po vzrokih	31
4.2.2	Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL.....	33
5	POVZETEK UGOTOVITEV	38
6	LITERATURA	40

1 OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI REGIJE KOPER za leto 2009

1.1 ŠTEVILO PREBIVALCEV

Zdravstvena regija Koper (regija Koper) obsega naslednje občine: Ilirska Bistrica (Upravna enota (UE) Ilirska Bistrica), Izola (UE Izola), Koper (UE Koper), Piran (UE Piran), Pivka in Postojna (UE Postojna), Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana (UE Sežana). Na dan 30. 6. 2009 je imela 145.407 prebivalcev.

Preglednica 1. Število prebivalcev po spolu, regija Koper po upravnih enotah (UE) in Slovenija, 2009

	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
IL. BISTRICA	6.961	6.975	13.936
IZOLA	8.105	7.930	16.035
KOPER	25.868	26.047	51.915
PIRAN	8.627	8.931	17.558
POSTOJNA	10.935	10.672	21.607
SEŽANA	12.414	11.942	24.356
REGIJA KOPER	72.910	72.497	145.407
SLOVENIJA	1.011.767	1.030.568	2.042.335

Vir podatkov: *Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS*

1.2 BIOLOŠKA IN STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALCEV

V letu 2009 je bilo v regiji Koper 72.910 (50,1 %) moških in 72.497 (49,9 %) žensk. Obratno razmerje med spoloma pa je bilo v Sloveniji (49,5 % moških in 50,5 % žensk).

V regiji Koper je bil v letu 2009 največji delež prebivalcev v starostni skupini 50 - 54 let, v Sloveniji pa v starostnih skupinah 30 - 34 in 50 - 54 let.

Delež otrok in mladostnikov do 14. leta starosti je bil v regiji Koper nižji od slovenskega povprečja in je znašal 12,5 %, delež starostnikov nad 65. letom, ki je že vrsto let višji od slovenskega povprečja, pa je znašal 17,1 %.

Preglednica 2 a. Število prebivalcev po spolu in starostnih skupinah, regija Koper, 2009

Starostna skupina	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
manj kot 1 leto	745	710	1.455
1 do 4 let	2.658	2.556	5.214
5 do 9 let	2.961	2.755	5.716
10 do 14 let	2.969	2.851	5.820
15 do 19 let	3.471	3.254	6.725
20 do 24 let	4.672	3.948	8.620
25 do 29 let	5.871	5.183	11.054
30 do 34 let	6.285	5.418	11.703
35 do 39 let	5.818	4.859	10.677
40 do 44 let	5.507	5.107	10.614
45 do 49 let	5.792	5.403	11.195
50 do 54 let	6.209	5.753	11.962
55 do 59 let	6.008	5.740	11.748
60 do 64 let	4.081	4.003	8.084
65 do 69 let	3.331	3.721	7.052
70 do 74 let	2.729	3.613	6.342
75 do 79 let	1.998	3.314	5.312
80 do 84 let	1.165	2.547	3.712
85 let in več	640	1.762	2.402
SKUPAJ	72.910	72.497	145.407

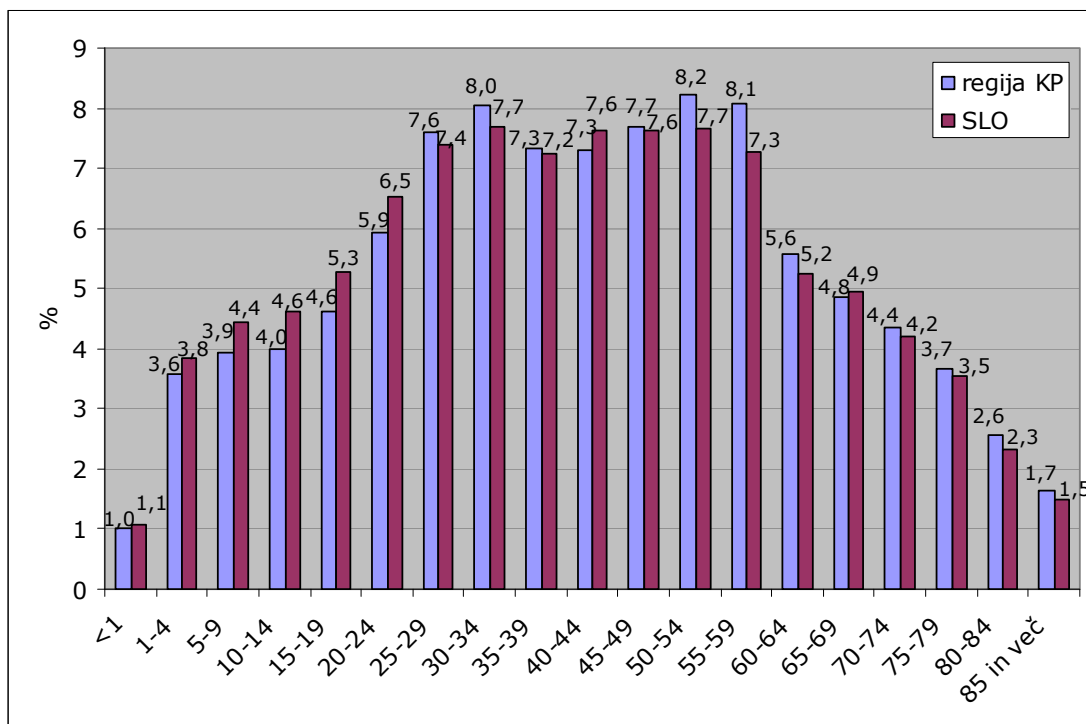
Vir podatkov: *Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS*

Preglednica 2 b. Število prebivalcev po spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2009

Starostna skupina	MOŠKI	ŽENSKE	SKUPAJ
manj kot 1 leto	11.303	10.721	22.024
1 do 4 let	40.120	38.154	78.274
5 do 9 let	46.681	43.906	90.587
10 do 14 let	48.729	45.895	94.624
15 do 19 let	55.358	52.120	107.478
20 do 24 let	70.145	63.264	133.409
25 do 29 let	79.751	71.285	151.036
30 do 34 let	82.541	74.445	156.986
35 do 39 let	77.326	70.407	147.733
40 do 44 let	79.605	76.062	155.667
45 do 49 let	79.706	76.097	155.803
50 do 54 let	80.115	76.336	156.451
55 do 59 let	75.691	72.516	148.207
60 do 64 let	52.396	54.800	107.196
65 do 69 let	46.725	54.165	100.890
70 do 74 let	36.953	48.681	85.634
75 do 79 let	27.159	45.037	72.196
80 do 84 let	14.448	33.323	47.771
85 let in več	7.015	23.354	30.369
SKUPAJ	1.011.767	1.030.568	2.042.335

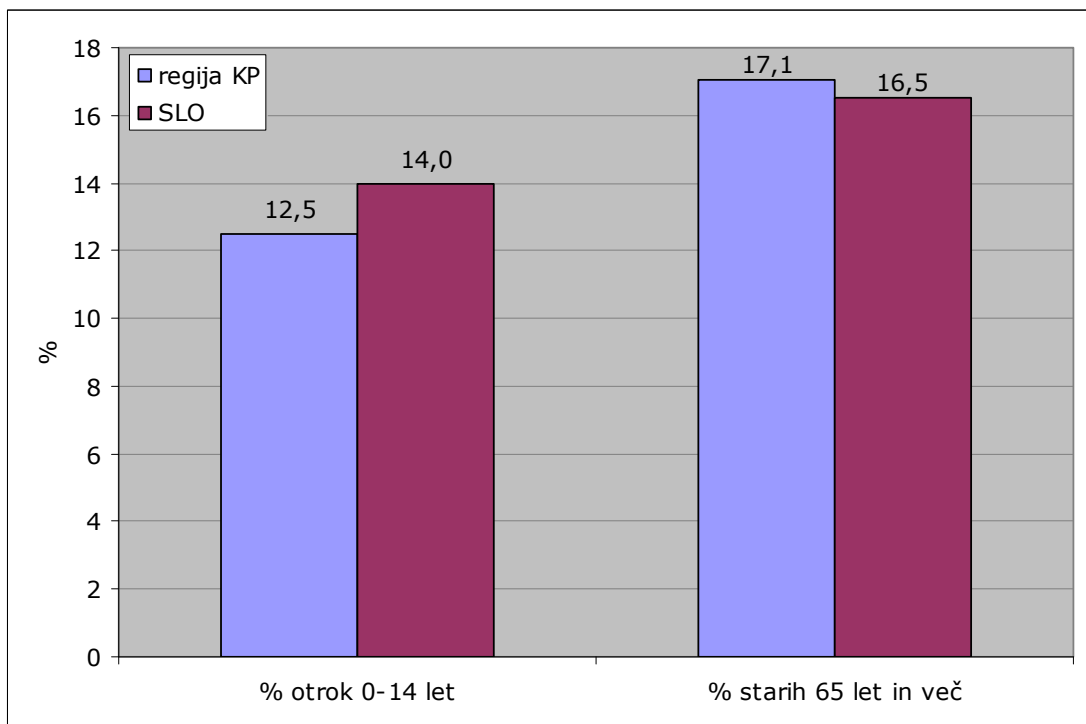
Vir podatkov: *Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS*

Slika 1. Delež (%) prebivalcev po spolu in starostnih skupinah, regija Koper in Slovenija, 2009

Vir podatkov: Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Slika 2. Delež (%) otrok 0 - 14 let in delež (%) starih 65 let in več, regija Koper in Slovenija, 2009

Vir podatkov: Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

2 UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2009

2.1 ŠTEVILO UMRLIH PREBIVALCEV IN STAROST

2.1.1 Število umrlih prebivalcev in starost po spolu

Podatki o umrlih se nanašajo na osebe s stalnim prebivališčem v R Sloveniji, ki so umrle v obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2009, iz Zbirke podatkov o umrlih Inštituta za varovanje zdravja RS (IVZ RS).

V regiji Koper je v letu 2009 umrlo 1.395 prebivalcev, od tega 696 (49,9 %) moških in 699 (50,1 %) žensk. Polovica umrlih moških je bila mlajših od 74,5 let (mediana starosti ob smrti), polovica umrlih žensk pa mlajša od 82,3 let. Povprečna starost umrlih moških je bila 71,8 let, povprečna starost umrlih žensk pa je bila 79,4 let.

Preglednica 3. *Število umrlih prebivalcev po spolu in povprečje starosti umrlih, regija Koper, 2009*

SPOL	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
Moški	696	74,54	71,75
Ženske	699	82,31	79,44
SKUPAJ	1.395	78,85	75,60

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*

2.1.2 Število umrlih prebivalcev in starost po upravnih enotah regije Koper

Povprečna starost vseh umrlih prebivalcev regije Koper v letu 2009 je bila 75,6 let. Najvišja povprečna starost umrlih je bila v UE Postojna (77,1 let), najnižja pa v UE Piran (73,8 let).

Preglednica 4. Število vseh umrlih prebivalcev in povprečje starosti umrlih, regija Koper po UE in Slovenija, 2009

UPRAVNA ENOTA	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
IL. BISTRICA	153	79,41	76,33
IZOLA	154	78,72	76,46
KOPER	442	78,15	75,53
PIRAN	176	77,43	73,84
POSTOJNA	206	79,77	77,10
SEŽANA	264	78,98	74,81
REGIJA	1.395	78,85	75,60
SLOVENIJA	18.750	78,07	74,65

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

Najvišja povprečna starost umrlih moških je bila v UE Postojna (72,7 let), najnižja pa v UE Sežana (70,6 let).

Preglednica 5. Število umrlih moških in povprečje starosti umrlih, regija Koper po UE in Slovenija, 2009

UPRAVNA ENOTA	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
IL. BISTRICA	78	73,76	71,77
IZOLA	73	75,40	71,59
KOPER	228	75,05	71,91
PIRAN	85	73,86	72,08
POSTOJNA	103	74,03	72,72
SEŽANA	129	73,30	70,55
REGIJA	696	74,54	71,75
SLOVENIJA	9.293	73,02	70,14

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

Najvišja povprečna starost umrlih žensk je bila v UE Postojna (81,5 let), najnižja pa v UE Piran (75,5 let).

Preglednica 6. Število umrlih žensk in povprečje starosti umrlih, regija Koper po UE in Slovenija, 2009

UPRAVNA ENOTA	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
IL. BISTRICA	75	84,84	81,08
IZOLA	81	81,70	80,85
KOPER	214	81,90	79,40
PIRAN	91	80,57	75,49
POSTOJNA	103	83,67	81,47
SEŽANA	135	82,54	78,88
REGIJA	699	82,31	79,44
SLOVENIJA	9.457	82,11	79,09

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

2.2 VZROKI SMRTI

Vzroki smrti so šifrirani po 10. reviziji Mednarodne klasifikacije bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov za statistične namene (MKB-10). V analizi so podatki o vzrokih smrti prikazani po poglavjih MKB-10 od I. do XIX.

2.2.1 Število umrlih prebivalcev regije Koper po vzrokih smrti

Preglednica 7. Število umrlih prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti in spolu, regija Koper, 2009

Skupina bolezni po MKB-10	Moški	Ženske	Vsi
II. Neoplazme	268	196	464
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	14	10	24
VI. Bolezni živčevja	14	15	29
IX. Bolezni obtočil	213	323	536
X. Bolezni dihal	60	55	115
XI. Bolezni prebavil	30	28	58
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	13	8	21
XIX. Poškodbe in zastrupitve	67	34	101
Ostale skupine	17	30	47
SKUPAJ	696	699	1.395

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

Preglednica 8. Število vseh umrlih po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper po UE, 2009

Skupina bolezni po MKB-10	IL. BISTRICA	IZOLA	KOPER	PIRAN	POSTOJNA	SEŽANA	REGIJA KOPER
II. Neoplazme	50	59	150	68	63	74	464
IX. Bolezni obtočil	55	47	171	61	75	127	536
X. Bolezni dihal	8	14	30	17	22	24	115
XI. Bolezni prebavil	6	8	26	< 5	12	< 5	58
XIX. Poškodbe in zastrupitve	15	8	20	16	20	22	101
Ostale skupine	19	18	45	10	14	15	121
SKUPAJ	153	154	442	176	206	264	1.395

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

2.2.2 Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) po vzrokih smrti

Za medsebojno primerjanje umrljivosti v različnih regijah ali državah uporabljamo direktno starostno standardizirano stopnjo umrljivosti (SDR - Standardized Death Rate). Na ta način odpravimo vpliv starostne strukture prebivalstva na podatke o umrljivosti. V analizi smo za standardizacijo uporabili podatke o starostni strukturi evropske populacije.

SDR na 100.000 prebivalcev se izračuna po formuli:

$$SDR = \sum_{i=0}^N \left(\frac{\text{št. primerov}}{\text{št. prebivalcev}} 100.000 \right) * ESP$$

ESP = stara Evropska standardna populacija

N = zgornji razred starostne meje umrlih, ki je določena na 85 let in več

i = starost ob smrti

Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) zaradi vseh vzrokov smrti je bila v letu 2009 v regiji Koper 609 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je znašalo 625 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev.

Statistično pomembnost razlike v SDR med regijo Koper in ostalo Slovenijo ter med spoloma smo izračunavali s formulo za izračun standardne napake starostno standardiziranih stopenj in 95 % intervalov zaupanja.

Primerjava umrljivosti regije Koper s preostalo Slovenijo je pokazala, da je bila SDR v regiji Koper nekoliko nižja v primerjavi s preostalo Slovenijo, vendar razlika ni bila statistično pomembna.

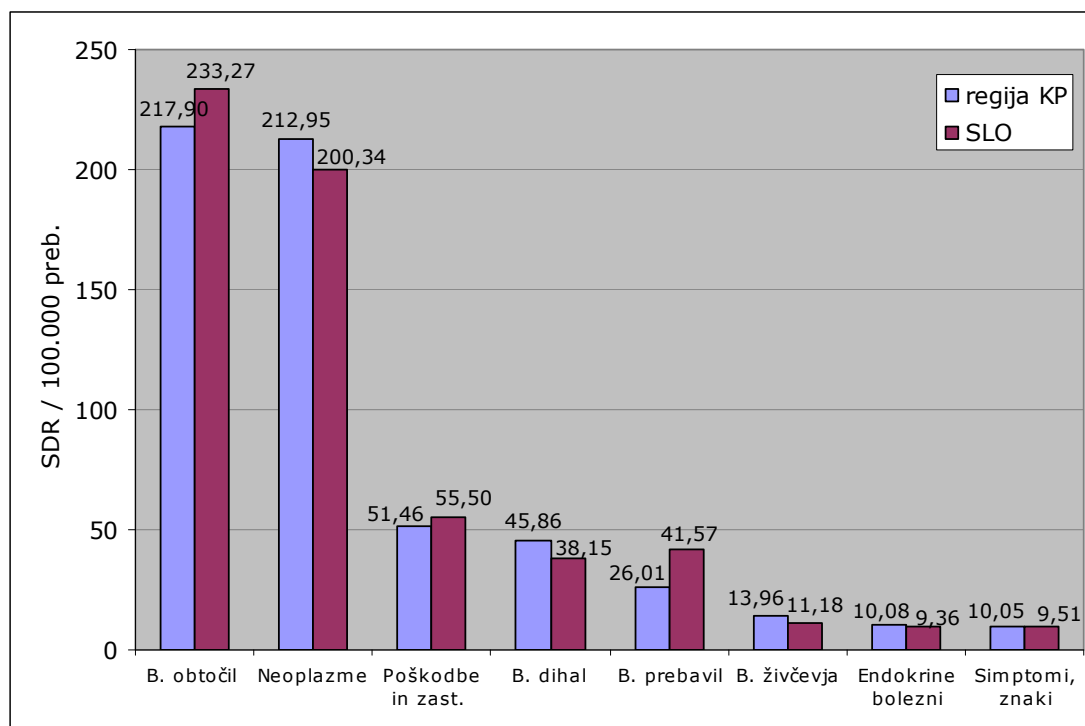
Glavni vzrok smrti so bile tako v regiji Koper kot v Sloveniji bolezni obtočil, na drugem mestu pa so bile neoplazme (rakava obolenja). SDR zaradi bolezni obtočil je bila 218 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev regije Koper, slovensko povprečje pa je znašalo 233 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Zaradi rakavih obolenj je bilo v regiji Koper 213 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje je znašalo 200 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Tretji najpogostejši vzroki smrti prebivalcev regije Koper so bile poškodbe in zastrupitve (51 pričakovanih smrti / 100.000 prebivalcev), sledile so bolezni dihal (46 pričakovanih smrti / 100.000 prebivalcev) in bolezni prebavil (26 pričakovanih smrti / 100.000 prebivalcev).

Preglednica 9. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2009

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Slovenija
II. Neoplazme	212,95	200,34
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	10,08	9,36
VI. Bolezni živčevja	13,96	11,18
IX. Bolezni obtočil	217,90	233,27
X. Bolezni dihal	45,86	38,15
XI. Bolezni prebavil	26,01	41,57
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	10,05	9,51
XIX. Poškodbe in zastrupitve	51,46	55,50
Vsi vzroki	608,74	625,13

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Slika 3. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2009

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

SDR zaradi najpogostejših vzrokov smrti v regiji Koper smo s statističnimi izračuni standardne napake in 95 % intervalov zaupanja primerjali z

izračuni SDR ostale Slovenije. Ugotovili smo le statistično pomembno nižjo SDR zaradi bolezni prebavil.

Preglednica 10. *Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in ostala Slovenija, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Ostala Slovenija
IX. Bolezni obtočil	217,90	234,53
II. Neoplazme	212,95	199,31
XIX. Poškodbe in zastrupitve	51,46	55,81
X. Bolezni dihal	45,86	37,51
XI. Bolezni prebavil	26,01	42,83
VI. Bolezni živčevja	13,96	10,96
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	10,08	9,29
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	10,05	9,46
Vsi vzroki	608,74	626,39

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

SDR zaradi vseh vzrokov smrti pri moških regije je znašala 797 pričakovanih smrti na 100.000 moških, v Sloveniji pa 830 pričakovanih smrti na 100.000 moških. Primerjava regije Koper z ostalo Slovenijo ni pokazala statistično pomembnega rezultata.

Primerjava med spoloma pa že nekaj let kaže, da je SDR pri moških statistično pomembno višja v primerjavi s SDR pri ženskah.

Že drugo leto zapored so bile najpogostejši vzrok smrti pri moških regije Koper v letu 2009 neoplazme (299 pričakovanih smrti / 100.000 moških), na drugem mestu so bile bolezni obtočil (249 pričakovanih smrti / 100.000 moških), sledile so poškodbe in zastrupitve (79 pričakovanih smrti / 100.000 moških), bolezni dihal (69 pričakovanih smrti / 100.000 moških) ter bolezni prebavil (33 pričakovanih smrti / 100.000 moških). V Sloveniji

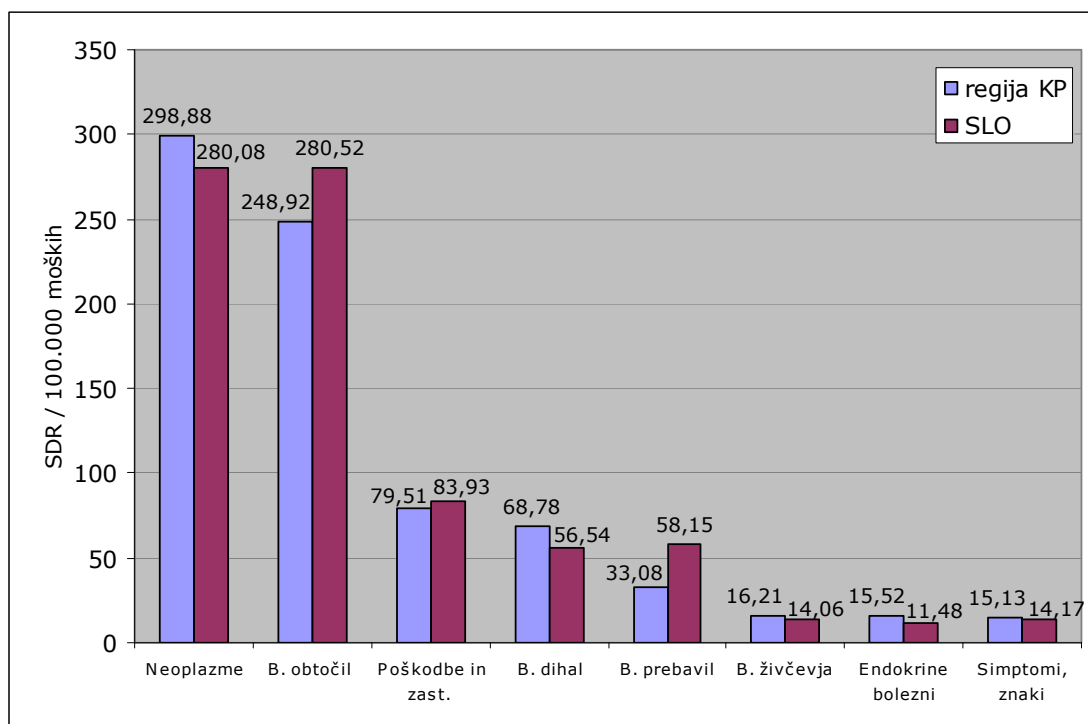
so bile na prvem mestu bolezni obtočil, na drugem mestu neoplazme, na tretjem poškodbe in zastrupitve ter na četrtem bolezni dihal.

Preglednica 11. SDR / 100.000 moških po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2009

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Slovenija
II. Neoplazme	298,88	280,08
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	15,52	11,48
V. Duševne in vedenjske motnje	6,68	11,18
VI. Bolezni živčevja	16,21	14,06
IX. Bolezni obtočil	248,92	280,52
X. Bolezni dihal	68,78	56,54
XI. Bolezni prebavil	33,08	58,15
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	15,13	14,17
IXX. Poškodbe in zastrupitve	79,51	83,93
Vsi vzroki	797,35	830,25

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Slika 4. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 moških po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2009

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

SDR zaradi vseh vzrokov smrti pri ženskah je bila v letu 2009 v regiji Koper 463 pričakovanih smrti na 100.000 žensk, slovensko povprečje za ženske pa je znašalo 469 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. SDR se pri ženskah regije Koper ni pomembno razlikovala od preostale Slovenije.

Najpogostejši vzroki smrti žensk regije Koper v letu 2009 so bile bolezni obtočil (188 pričakovanih smrti / 100.000 žensk), neoplazme (153 pričakovanih smrti / 100.000 žensk), bolezni dihal (32 pričakovanih smrti / 100.000 žensk), poškodbe in zastrupitve (26 pričakovanih smrti / 100.000 žensk) ter bolezni prebavil (21 pričakovanih smrti / 100.000 žensk).

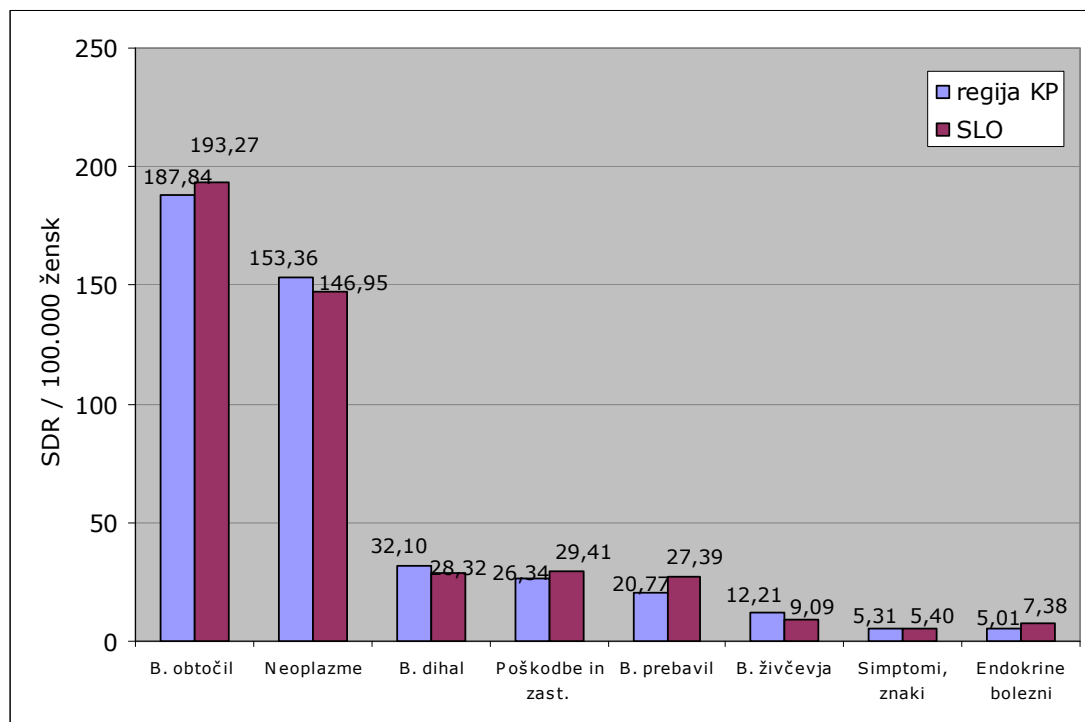
Najpogostejši vzroki smrti žensk v Sloveniji so bile tudi bolezni obtočil, na drugem mestu so bile neoplazme, na tretjem mestu so bile poškodbe in zastrupitve ter na četrtem bolezni dihal.

Preglednica 12. SDR / 100.000 žensk po vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2009

Skupina bolezni po MKB-10	Regija Koper	Slovenija
II. Neoplazme	153,36	146,95
IV. Endokrine, prehranske in presnovne bolezni	5,01	7,38
VI. Bolezni živčevja	12,21	9,09
IX. Bolezni obtočil	187,84	193,27
X. Bolezni dihal	32,10	28,32
XI. Bolezni prebavil	20,77	27,39
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	5,31	5,40
XIX. Poškodbe in zastrupitve	26,34	29,41
Vsi vzroki	462,98	469,22

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Slika 5. Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SDR) / 100.000 žensk po najpogostejših vzrokih smrti, regija Koper in Slovenija, 2009

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

2.2.2.1 SDR za nekatere specifične vzroke smrti

Smrti zaradi zunanjih vzrokov

Smrti zaradi zunanjih vzrokov so opredeljene v poglavju XX. MKB-10 in sicer po naslednjih sklopih: nezgode, namerne samopoškodbe (samomori), napadi, dogodki nedoločenega namena, zakonito posredovanje in vojne operacije, zapleti med zdravniško in kirurško oskrbo, kasne posledice zunanjih vzrokov in dodatni dejavniki uvrščeni drugje.

SDR zaradi transportnih nezgod je bila v letu 2009 v regiji Koper 8 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je znašalo 9 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. V regiji Koper in v

Sloveniji je bila SDR zaradi transportnih nezgod pri moških statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami.

SDR zaradi samomorov je v regiji Koper znašala 16 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko poprečje je bilo 19 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev.

Na podlagi izračuna smo ugotovili, da je bila SDR zaradi samomorov pri vseh prebivalcih regije Koper nekoliko nižja v primerjavi s SDR med prebivalci ostale Slovenije, vendar razlika ni bila statistično pomembna.

Prav tako že vrsto let ugotavljamo razliko med spoloma glede stopnje umrljivosti zaradi samomorov. V letu 2009 je bila stopnja umrljivosti zaradi samomorov pri moških regije Koper in tudi v celotni Sloveniji statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami.

Preglednica 13. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi najpogostejših zunanjih vzrokov, regija Koper in Slovenija, 2009*

Zunanji vzroki umrljivosti	Regija Koper	Slovenija
Transportne nezgode	7,96	9,25
Drugi zunanji vzroki naključnih poškodb	27,53	26,88
Samomori	16,03	18,74

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 14. *SDR / 100.000 moških zaradi najpogostejših zunanjih vzrokov, regija Koper in Slovenija, 2009*

Zunanji vzroki umrljivosti	Regija Koper	Slovenija
Transportne nezgode	15,38	15,19
Drugi zunanji vzroki naključnih poškodb	39,61	37,91
Samomori	26,25	30,72

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 15. *SDR / 100.000 žensk zaradi najpogostejših zunanjih vzrokov, regija Koper in Slovenija, 2009*

Zunanji vzroki umrljivosti	Regija Koper	Slovenija
Transportne nezgode	1,07	3,55
Drugi zunanji vzroki naključnih poškodb	16,38	17,34
Samomori	6,31	7,33

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Ishemične bolezni srca

V letu 2009 je SDR zaradi ishemičnih bolezni srca znašala v regiji Koper 63 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 65 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Tudi pri tem vzroku smrti opazamo veliko razliko med spoloma. Pri moških regije Koper je bila SDR zaradi ishemičnih bolezni srca statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami in je znašala 100 pričakovanih smrti na 100.000 moških. Podobno stanje je bilo tudi v Sloveniji.

Preglednica 16. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi ishemičnih bolezni srca, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	100,36	94,87
Ženske	36,17	42,04
Skupaj	62,90	65,03

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Cerebrovaskularne bolezni

SDR zaradi cerebrovaskularnih bolezni je bila v regiji Koper v letu 2009 58 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 66 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. V regiji Koper je pri moških SDR znašala 58 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 56 pričakovanih

smrti na 100.000 žensk. Razlika med spoloma ni bila statistično značilna. V Sloveniji je SDR znašala pri moških 79 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 57 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Izračun je pokazal statistično značilno razliko v SDR zaradi cerebrovaskularnih bolezni med spoloma v Sloveniji.

Preglednica 17. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi cerebrovaskularnih bolezni, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	58,09	78,92
Ženske	55,64	57,07
Skupaj	58,10	66,36

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Pljučni rak

V letu 2009 je bila SDR zaradi pljučnega raka v regiji Koper 40 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je bilo 37 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Razlika v SDR zaradi pljučnega raka med regijo Koper in ostalo Slovenijo ni bila statistično pomembna. Tudi pri pljučnem raku ugotavljamo veliko razliko med spoloma, tako v regiji Koper, kot v Sloveniji. V regiji Koper je bila SDR zaradi pljučnega raka pri moških 69 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 21 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. V Sloveniji je SDR znašala 62 pričakovanih smrti na 100.000 moških in 19 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Razlika med spoloma je bila statistično pomembna v regiji Koper in v Sloveniji.

Preglednica 18. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi pljučnega raka, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	69,45	61,97
Ženske	20,90	18,65
Skupaj	40,51	37,20

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Rak dojke

Rak dojke je vodilni rak pri ženskah zahodnih civilizacij. SDR zaradi raka dojke je bila v regiji Koper 27 pričakovanih smrti na 100.000 žensk, slovensko povprečje pa je znašalo 25 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Razlika v SDR med regijo Koper in ostalo Slovenijo ni bila statistično pomembna.

Uvedba programa DORA, ki poteka zaenkrat le v Ljubljani in Trbovljah, ima za cilje odkrivanje zgodnjega stadija raka dojke pri ženskah, podaljšanje preživetja in zmanjšanje umrljivosti zaradi tega vzroka.

Preglednica 19. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi raka dojke, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	-	0,33
Ženske	27,23	25,53
Skupaj	15,94	14,95

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Rak materničnega vratu

SDR zaradi raka materničnega vratu je bila v regiji Koper 2 pričakovani smrti na 100.000 žensk, slovensko povprečje pa je znašalo 4 pričakovane smrti na 100.000 žensk. Razlika med SDR regije Koper in ostale Slovenije ni bila statistično pomembna.

V zadnjih letih se je stopnja umrljivosti zaradi raka materničnega vratu zmanjšala v celotni Sloveniji. Ocenjujemo, da je na ugodne rezultate vplival tudi preventivni program ZORA s ciljem zgodnjega odkrivanja predrakavih obolenj materničnega vratu.

Preglednica 20. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi raka materničnega vratu, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	-	-
Ženske	1,82	3,73
Skupaj	0,96	1,96

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Rak ustne votline in žrela

V letu 2009 je bila SDR zaradi raka ustne votline in žrela v regiji Koper in Sloveniji 6 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. V regiji Koper je pri moških znašala 13 pričakovanih smrti na 100.000 moških. V Sloveniji je znašala 11 pričakovanih smrti na 100.000 moških in 2 pričakovani smrti na 100.000 žensk. Razlika med spoloma v Sloveniji je bila statistično pomembna.

Preglednica 21. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi raka ustne votline in žrela, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	12,91	11,44
Ženske	-	1,57
Skupaj	5,87	6,27

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Sladkorna bolezen

V regiji Koper je bila SDR zaradi sladkorne bolezni 9 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, slovensko povprečje pa je znašalo 7 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Tudi pri sladkorni bolezni ugotavljamo, da je bila SDR zaradi sladkorne bolezni višja pri moških kot pri ženskah, vendar razlika ni bila statistično pomembna.

Preglednica 22. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi sladkorne bolezni, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	14,52	9,05
Ženske	4,44	6,07
Skupaj	9,15	7,51

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Kronične bolezni jeter in ciroza

SDR zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze je v regiji Koper znašala 12 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji pa 25 pričakovanih smrti na 100.000 prebivalcev. Razlika med SDR regije Koper in ostale Slovenije je bila statistično pomembna.

V regiji Koper je bila v letu 2009 SDR zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze višja pri moških v primerjavi z ženskami in je znašala 18 pričakovanih smrti na 100.000 moških, pri ženskah pa 8 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. V Sloveniji je znašala 39 pričakovanih smrti na 100.000 moških in 13 pričakovanih smrti na 100.000 žensk. Razlika v SDR med spoloma je bila statistično pomembna v Sloveniji.

Preglednica 23. *SDR / 100.000 prebivalcev zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze, po spolu, regija Koper in Slovenija, 2009*

	Regija Koper	Slovenija
Moški	17,64	38,71
Ženske	8,05	12,99
Skupaj	12,50	25,19

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

2.2.3 Vzroki umrljivosti po starostnih skupinah

Vzrok smrti malih, predšolskih in šolskih otrok starih 0 - 14 let v regiji Koper so bile bolezni živčevja, stanja v perinatalnem obdobju ter poškodbe in zastrupitve.

Mladostniki stari 15 - 19 let so umirali zaradi bolezni živčevja ter poškodb in zastrupitev.

Glavni vzroki smrti odraslih prebivalcev regije Koper starih 20 - 64 let so bili: neoplazme, bolezni obtočil ter poškodbe in zastrupitve.

Starejši odrasli prebivalci v starosti 65 let in več so najpogosteje umirali zaradi bolezni obtočil, neoplazem in bolezni dihal.

Preglednica 24. Stopnja umrljivosti / 1.000 prebivalcev po najpogostejših vzrokih smrti in starostnih skupinah, po spolu, regija Koper, 2009

Starostna skupina	Skupina bolezni po MKB-10	MOŠKI	ŽENSKE	VSI
0 - 14 let	VI. Bolezni živčevja	0,00	0,11	0,05
	XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	0,00	0,11	0,05
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,11	0,11	0,11
	Vsi vzroki	0,11	0,34	0,22
15 - 19 let	VI. Bolezni živčevja	0,29	0,00	0,15
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,29	0,00	0,15
	Vsi vzroki	0,58	0,00	0,30
20 - 64 let	I. Nekaterne infekcijske in parazitarne bolezni	0,00	0,02	0,01
	II. Neoplazme	1,59	0,90	1,26
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,08	0,00	0,04
	V. Duševne in vedenjske motnje	0,10	0,02	0,06
	VI. Bolezni živčevja	0,10	0,04	0,07
	IX. Bolezni obtočil	0,76	0,26	0,52
	X. Bolezni dihal	0,14	0,09	0,11
	XI. Bolezni prebavil	0,16	0,11	0,14
	XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,00	0,02	0,01
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,08	0,02	0,05
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,72	0,13	0,44
	Vsi vzroki	3,72	1,63	2,73
65 let in več	I. Nekaterne infekcijske in parazitarne bolezni	0,41	0,33	0,36
	II. Neoplazme	19,06	10,36	13,82
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,20	0,13	0,16
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	1,01	0,67	0,81
	V. Duševne in vedenjske motnje	0,10	0,07	0,08
	VI. Bolezni živčevja	0,81	0,80	0,81
	IX. Bolezni obtočil	17,74	20,79	19,58
	X. Bolezni dihal	5,37	3,41	4,19
	XI. Bolezni prebavil	2,23	1,54	1,81
	XII. Bolezni kože in podkožja	0,00	0,27	0,16
	XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,10	0,47	0,32
	XIV. Bolezni sečil in spolovil	0,41	0,47	0,44
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,91	0,47	0,64
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	2,94	1,81	2,26
	Vsi vzroki	51,30	41,59	45,45

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 25. Stopnja umrljivosti / 1.000 prebivalcev po vzrokih smrti in starostnih skupinah, po spolu, Slovenija, 2009

Starostna skupina	Skupina bolezni po MKB-10	MOŠKI	ŽENSKES	VSI
0 - 14 let	I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	0,00	0,01	0,00
	II. Neoplazme	0,01	0,04	0,02
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,01	0,00	0,00
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,01	0,00	0,01
	VI. Bolezni živčevja	0,02	0,03	0,02
	X. Bolezni dihal	0,00	0,01	0,00
	XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	0,12	0,10	0,11
	XVII. Prirojene napake	0,05	0,06	0,06
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,02	0,01	0,02
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,05	0,02	0,04
	Skupaj	0,29	0,28	0,29
15 - 19 let	I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	0,00	0,02	0,01
	II. Neoplazme	0,05	0,02	0,04
	VI. Bolezni živčevja	0,05	0,06	0,06
	XVII. Prirojene napake	0,02	0,00	0,01
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,02	0,02	0,02
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,31	0,12	0,21
	Skupaj	0,45	0,23	0,34
20 - 64 let	I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	0,02	0,01	0,01
	II. Neoplazme	1,44	0,97	1,21
	III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	0,01	0,00	0,01
	IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	0,05	0,02	0,04
	V. Duševne in vedenjske motnje	0,12	0,02	0,07
	VI. Bolezni živčevja	0,08	0,04	0,06
	IX. Bolezni obtočil	0,88	0,25	0,57
	X. Bolezni dihal	0,07	0,03	0,05
	XI. Bolezni prebavil	0,50	0,16	0,34
	XII. Bolezni kože in podkožja	0,00	0,00	0,00
	XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,00	0,01	0,01
	XIV. Bolezni sečil in spolovil	0,01	0,01	0,01
	XV. Nosečnost, porod in poporodno ob.	0,00	0,00	0,00
	XVII. Prirojene napake	0,01	0,01	0,01
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,12	0,04	0,08
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	0,83	0,19	0,52
	Skupaj	4,13	1,77	2,99
	65 let in več	I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	0,20	0,23
II. Neoplazme		17,21	9,41	12,47
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov		0,08	0,07	0,07
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.		0,74	0,66	0,69
V. Duševne in vedenjske motnje		0,41	0,06	0,20

Starostna skupina	Skupina bolezni po MKB-10	MOŠKI	ŽENSKE	VSI
	VI. Bolezni živčevja	0,72	0,63	0,66
	IX. Bolezni obtočil	18,53	20,89	19,96
	X. Bolezni dihal	4,25	3,14	3,57
	XI. Bolezni prebavil	2,48	1,92	2,14
	XII. Bolezni kože in podkožja	0,05	0,20	0,14
	XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,11	0,22	0,18
	XIV. Bolezni sečil in spolovil	0,63	0,83	0,75
	XVII. Prirojene napake	0,00	0,00	0,00
	XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	0,60	0,30	0,42
	IXX. Poškodbe in zastrupitve	2,62	1,91	2,19
	Skupaj	48,61	40,48	43,67

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

3 UMRLJIVOST DOJENČKOV 1996 - 2009

Pomemben kazalec zdravstvenega stanja in zdravstvenega varstva otrok je **umrljivost dojenčkov**. Umrljivost dojenčkov je specifična umrljivost v prvem letu življenja, ki predstavlja število umrlih otrok, starih od 0 do 365 dni, na 1.000 živorojenih otrok v istem obdobju. Razlikujemo:

- neonatalno umrljivost, ki je opredeljena kot umrljivost dojenčkov, starih od 0 do 27 dni in
- postneonatalno umrljivost, ki se nanaša na umrle otroke, stare od 28 do 365 dni.

Dejavniki, ki vplivajo na umrljivost v neonatalni dobi in v dobi za njo se medseboj razlikujejo. Na neonatalno umrljivost vplivajo predvsem notranji dejavniki kot so prirojene okvare, predporodno varstvo nosečnice in porod. V postneonatalni dobi na umrljivost dojenčkov vplivajo v večji meri zunanji dejavniki oziroma dejavniki iz okolja, v katerem dojenček živi.

V regiji Koper je bila stopnja umrljivosti dojenčkov leta 1996 5,55 na 1.000 živorojenih, leta 2009 pa 0,69 na 1.000 živorojenih. Leta 1996 smo

v Sloveniji zabeležili stopnjo umrljivosti dojenčkov 4,76 na 1.000 živorojenih, leta 2009 pa 2,40 na 1.000 živorojenih. Razlika v stopnji umrljivosti dojenčkov med regijo Koper in ostalo Slovenijo v letu 2009 ni bila statistično pomembna.

Umrljivost dojenčkov v Sloveniji in EU v zadnjih desetletjih upada, v regiji Koper pa trend ni bil zanesljiv zaradi velikih letnih nihanj in majhnega števila primerov. Upad stopnje umrljivosti dojenčkov kaže na razvoj in učinkovitost zdravstvenega varstva otrok.

Preglednica 26. *Umrljivost dojenčkov / 1.000 živorojenih, regija Koper, 1996 - 2009*

	Mrtvorojenost	Zgodnja neonatalna umrljivost (0 - 6 dni)	Perinatalna umrljivost (mrtvorojeni in 0 - 6 dni)	Pozna neonatalna umrljivost (7 - 27 dni)	Neonatalna umrljivost (0 - 27 dni)	Postneonatalna umrljivost (28 - 365 dni)	Umrljivost dojenčkov (vsi umrli dojenčki)
1996	5,46	1,82	7,28	0,91	2,73	1,82	4,55
1997	3,01	3,01	6,02	1,00	4,01		4,01
1998	7,56	1,89	9,45		1,89		1,89
1999	5,82	0,97	6,79		0,97		0,97
2000	4,68	1,87	6,55		1,87		1,87
2001	6,57	6,57	13,13	1,88	8,44		8,44
2002	2,89	5,77	8,66	0,96	6,74	0,96	7,70
2003	4,64	1,86	6,50		1,86		1,86
2004	8,01	1,78	9,79		1,78	0,89	2,67
2005	3,36	2,52	5,88	0,84	3,36	0,84	4,20
2006	4,23		4,23	0,85	0,85		0,85
2007	4,50	1,50	6,00	0,75	2,25		2,25
2008	4,71	0,67	5,38	0,67	1,34		1,34
2009	4,13	0,69	4,82		0,69		0,69

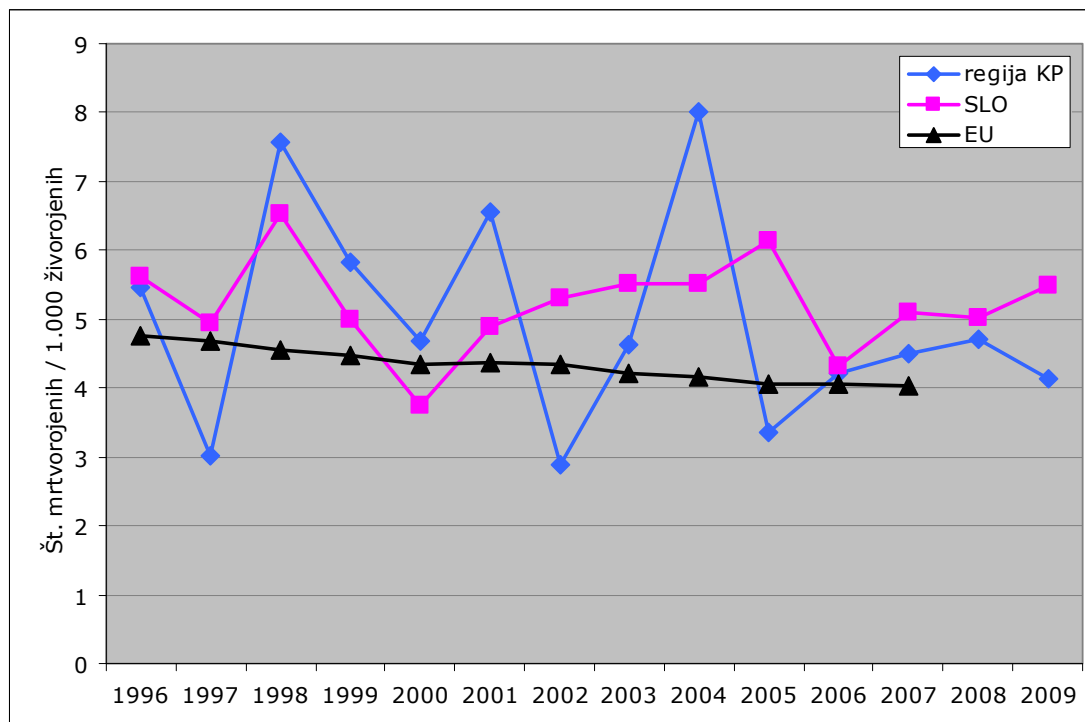
Vir podatkov: *Zdravstveni statistični letopisi 1996-2009, IVZ RS*

Preglednica 27. Umrljivost dojenčkov / 1.000 živorojenih, Slovenija, 1996 - 2009

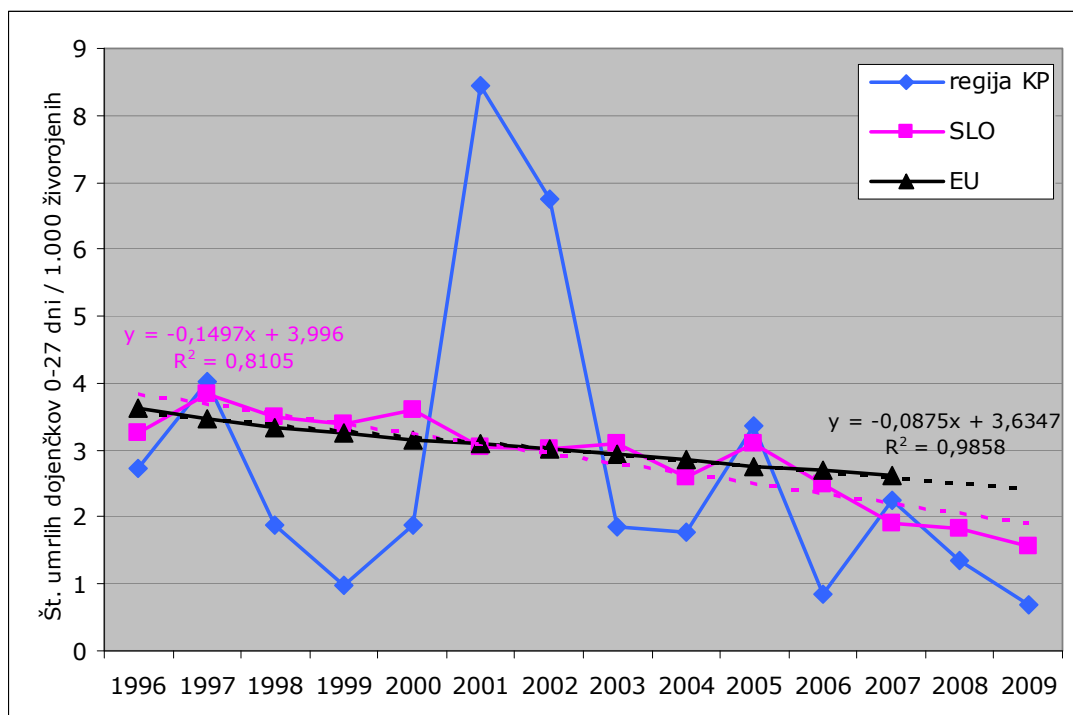
	Mrtvorojenost	Zgodnja neonatalna umrljivost (0 - 6 dni)	Perinatalna umrljivost (mrtvorojeni in 0 - 6 dni)	Pozna neonatalna umrljivost (7 - 27 dni)	Neonatalna umrljivost (0 - 27 dni)	Postneonatalna umrljivost (28 - 365 dni)	Umrljivost dojenčkov (vsi umrli dojenčki)
1996	5,61	2,41	8,02	0,86	3,26	1,50	4,76
1997	4,94	2,88	7,82	0,94	3,83	1,39	5,21
1998	6,52	2,92	9,45	0,56	3,49	1,74	5,23
1999	5,00	2,42	7,42	0,98	3,39	1,15	4,54
2000	3,75	3,26	7,01	0,33	3,59	1,32	4,91
2001	4,88	2,30	7,18	0,75	3,04	1,21	4,25
2002	5,32	2,40	7,72	0,63	3,03	0,80	3,83
2003	5,51	2,40	7,91	0,64	3,11	1,00	4,04
2004	5,50	1,97	7,47	0,62	2,58	1,12	3,71
2005	6,14	2,54	8,68	0,55	3,10	1,05	4,15
2006	4,33	1,85	6,18	0,63	2,48	0,90	3,38
2007	5,10	1,36	6,56	0,56	1,92	0,86	2,78
2008	5,01	1,38	6,39	0,46	1,84	0,55	2,39
2009	5,50	1,34	6,84	0,23	1,57	0,83	2,40

Vir podatkov: Zdravstveni statistični letopisi 1996-2009, IVZ RS

Slika 6. Mrtvorojenost, regija Koper, Slovenija in EU (povprečje 15 članic), 1996 - 2009

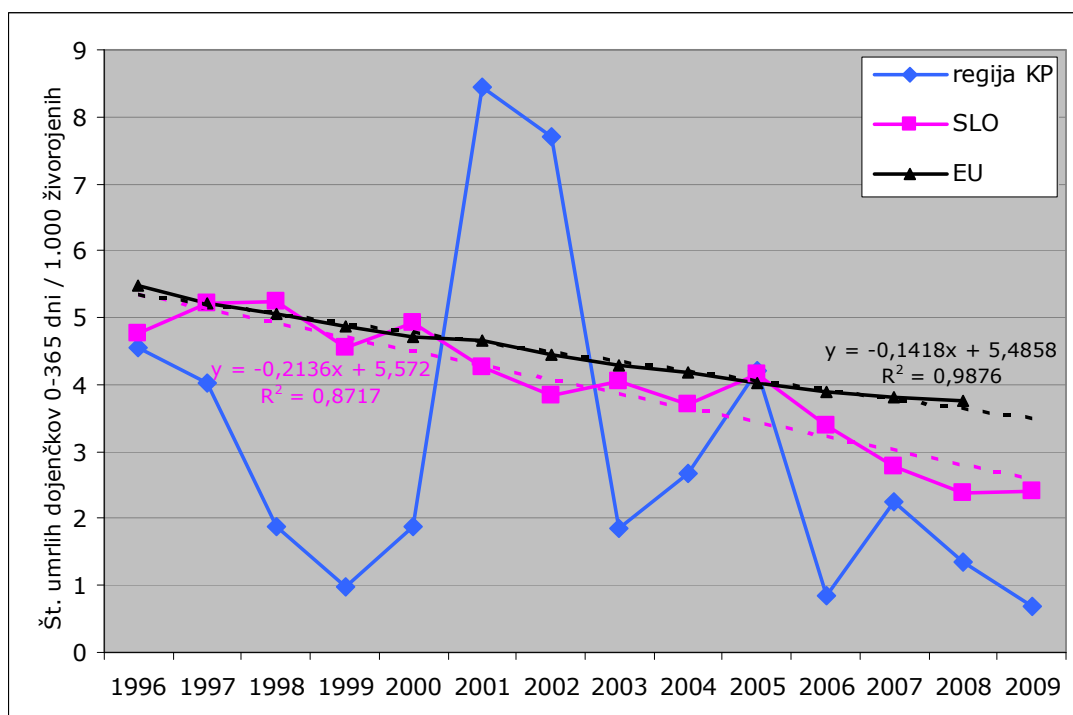
Vir podatkov: Zdravstveni statistični letopisi 1996-2009, IVZ RS
European HFA database 2010, WHO

Slika 7. Neonatalna umrljivost, regija Koper, Slovenija in EU (povprečje 15 članic), 1996 - 2009

Vir podatkov: Zdravstveni statistični letopisi 1996-2009, IVZ RS
European HFA database 2010, WHO

Slika 8. Umrljivost dojenčkov, regija Koper, Slovenija in EU (povprečje 15 članic), 1996 - 2009

Vir podatkov: Zdravstveni statistični letopisi 1996-2009, IVZ RS
European HFA database 2010, WHO

4 PREZGODNJA UMRLJIVOST V REGIJI KOPER v letu 2009

Prezgodnja umrljivost je opredeljena kot smrt oseb, ki umrejo v starosti pred dogovorno mejo 65 let. V poglavju o prezgodnji umrljivosti so prikazani podatki o številu prezgodnjih smrti in številu prezgodaj izgubljenih let potencialnega življenja (YPLL - Years of Potential Life Lost). Izračun YPLL temelji na številu prezgodnjih smrti. Prezgodnja umrljivost in stopnje YPLL so izračunane na 100.000 prebivalcev.

Število YPLL je zmnožek števila umrlih razporejenih po petletnih starostnih skupinah in števila let, ki bi jih oseba še živel, če ne bi umrla prezgodaj. Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja so izračunana po formuli:

$$YPLL = \sum_{i=0}^N d_i(N-i)$$

d_i = število umrlih pri starosti (*i*) let

N = zgornja starostna meja prezgodnje smrti

i = starost ob smrti

Stopnja YPLL se prikazuje na 100.000 prebivalcev in se izračuna po formuli:

$$\frac{\sum (64,99 - \text{starost ob smrti}) \times \text{število smrti pri vsaki starosti}}{\text{število prebivalcev, mlajših od 65 let}} \times 100.000$$

4.1 ŠTEVILO PREZGODNJIH SMRTI

4.1.1 Število prezgodnjih smrti po spolu

Leta 2009 je v regiji Koper umrlo pred starostjo 65 let 267 oseb (190 moških in 77 žensk). Delež prezgodnjih smrti je znašal 19,1 % vseh primerov smrti v regiji Koper in 21,5 % v Sloveniji. Razlika v deležu prezgodnjih smrti od vseh smrti med regijo Koper in ostalo Slovenijo je bila statistično pomembna ($p=0,025$).

Preglednica 28. Število umrlih prebivalcev do 64. leta starosti po spolu in povprečne starosti umrlih, regija Koper, 2009

SPOL	ŠT. UMRLIH	MEDIANA STAROSTI ob smrti	POVPREČNA STAROST umrlih
Moški	190	56,5	53,5
Ženske	77	54,6	52,3
SKUPAJ	267	55,8	53,1

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

4.2 VZROKI PREZGODNJE UMRJIVOSTI

4.2.1 Število prezgodnjih smrti po vzrokih

Prezgodnje smrti so predstavljale pri moških 27,2 %, pri ženskah pa 11,1 % vseh primerov smrti v regiji Koper. Največji delež od vseh prezgodnjih smrti je bil zaradi rakavih obolenj (49,4 %), na drugem mestu so bile bolezni obtočil (20,7 %) ter na tretjem poškodbe in zastrupitve (12,7 %).

Preglednica 29. Število in delež prezgodnjih smrti po vzrokih (poglavja MKB-10), regija Koper, 2009

Skupina bolezni po MKB-10	Moški	Ženske	Vsi	%*	%**
I. Nekatere nalezljive in parazitarne bolezni	0	1	1	10,0	0,4
II. Neoplazme	80	41	121	26,1	45,3
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	4	0	4	16,7	1,5
V. Duševne in vedenjske motnje	5	1	6	75,0	2,2
VI. Bolezni živčevja	6	3	9	31,0	3,4
IX. Bolezni obtočil	38	12	50	9,3	18,7
X. Bolezni dihal	7	4	11	9,6	4,1
XI. Bolezni prebavil	8	5	13	22,4	4,9
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0	1	1	11,1	0,4
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	0	1	1	100,0	0,4
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	4	1	5	23,8	1,9
XIX. Poškodbe in zastrupitve	38	7	45	44,6	16,8
Vsi vzroki	190	77	267	19,1	100,0

%* delež od vseh smrti iz posameznega poglavja
%** delež od vseh prezgodnjih smrti

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

Preglednica 30. Število in delež prezgodnjih smrti po vzrokih (poglavja MKB-10), Slovenija, 2009

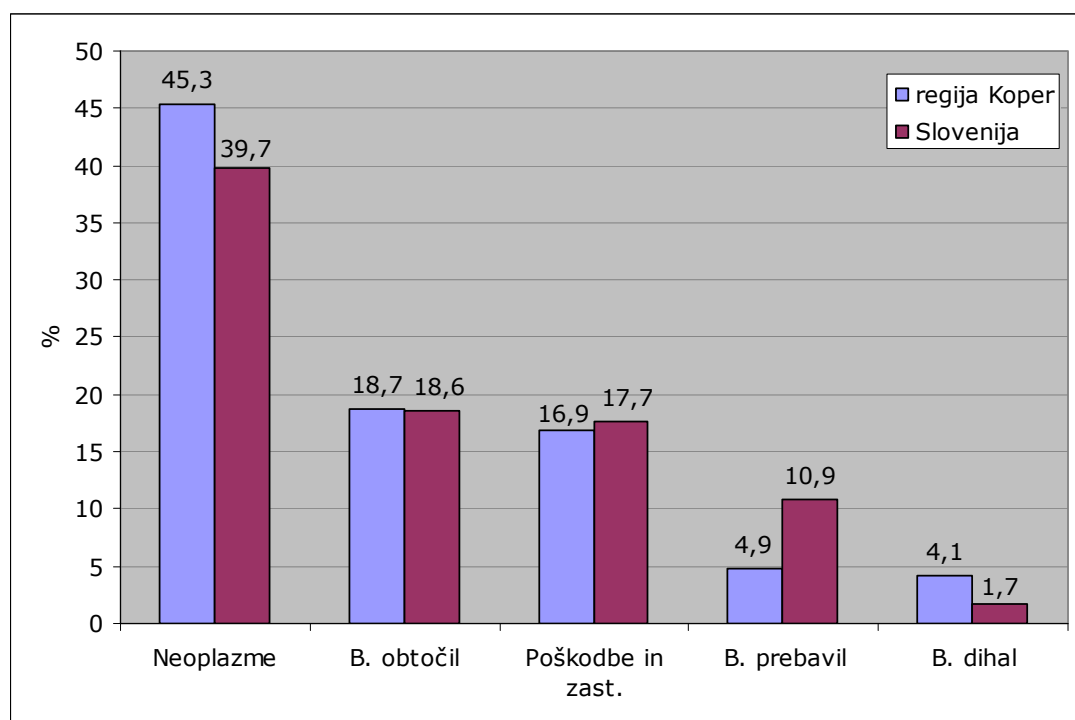
Skupina bolezni po MKB-10	Moški	Ženske	Vsi	%*	%**
I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	12	8	20	21,3	0,5
II. Neoplazme	979	625	1.604	27,6	39,7
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	6	2	8	24,2	0,2
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	36	15	51	18,0	1,3
V. Duševne in vedenjske motnje	78	14	92	57,9	2,3
VI. Bolezni živčevja	63	34	97	30,2	2,4
IX. Bolezni obtočil	593	157	750	10,0	18,6
X. Bolezni dihal	48	19	67	5,3	1,7
XI. Bolezni prebavil	337	103	440	37,9	10,9
XII. Bolezni kože	1	2	3	6,1	0,1
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	3	6	9	13,0	0,2
XIV. Bolezni sečil in spolovil	5	5	10	3,8	0,2
XV. Nosečnost, porod in poporodno ob.	0	1	1	100,0	0,0
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	17	14	31	100,0	0,8
XVII. Prirojene napake	16	17	33	97,1	0,8
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	82	28	110	43,8	2,7
XIX. Poškodbe in zastrupitve	586	127	713	49,2	17,7
Vsi vzroki	2.862	1.177	4.039	21,5	100,0

*% delež od vseh smrti iz posameznega poglavja

**% delež od vseh prezgodnjih smrti

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

Slika 9. Delež (%) prezgodnjih smrti po najpomembnejših vzrokih od vseh prezgodnjih smrti, regija Koper in Slovenija, 2009

Vir podatkov: Zbirka umrlih 2009, IVZ RS

4.2.2 Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL

Izgubljena leta potencialnega življenja so ustrezen kazalnik problema in bremena prezgodnje umrljivosti.

Stopnja izgubljenih let potencialnega življenja na 100.000 prebivalcev (YPLL) je bila v letu 2009 v regiji Koper nižja v primerjavi s slovenskim povprečjem. Velika razlika v YPLL se je pokazala med spoloma, saj je pri moških regije Koper v letu 2009 presegala za 125 % vrednosti pri ženskah.

Najvišja YPLL je bila zaradi neoplazem, na drugem mestu so bile poškodbe in zastrupitve ter na tretjem mestu bolezni obtočil.

Preglednica 31. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po najpogostejših vzrokih po poglavjih MKB-10 in po spolu, regija Koper, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
I. Nekatero nalezljive in parazitarne bolezni	0,0	0,0	12,5	17,2	12,5	8,6
II. Neoplazme	585,0	802,4	412,5	569,0	997,5	686,0
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	20,0	27,4	0,0	0,0	20,0	13,7
V. Duševne in vedenjske motnje	62,5	85,7	7,5	10,3	70,0	48,1
VI. Bolezni živčevja	85,0	116,6	118,0	162,8	203,0	139,6
IX. Bolezni obtočil	360,0	493,8	140,0	193,1	500,0	343,9
X. Bolezni dihal	77,5	106,3	15,0	20,7	92,5	63,6
XI. Bolezni prebavil	105,0	144,0	52,5	72,4	157,5	108,3
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	0,0	0,0	2,5	3,4	2,5	1,7
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	0,0	0,0	64,5	89,0	64,5	44,4
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	85,0	116,6	2,5	3,4	87,5	60,2
XIX. Poškodbe in zastrupitve	820,5	1.125,4	143,0	197,2	963,5	662,6
Vsi vzroki	2.200,5	3.018,1	970,5	1.338,7	3.171,0	2.180,8

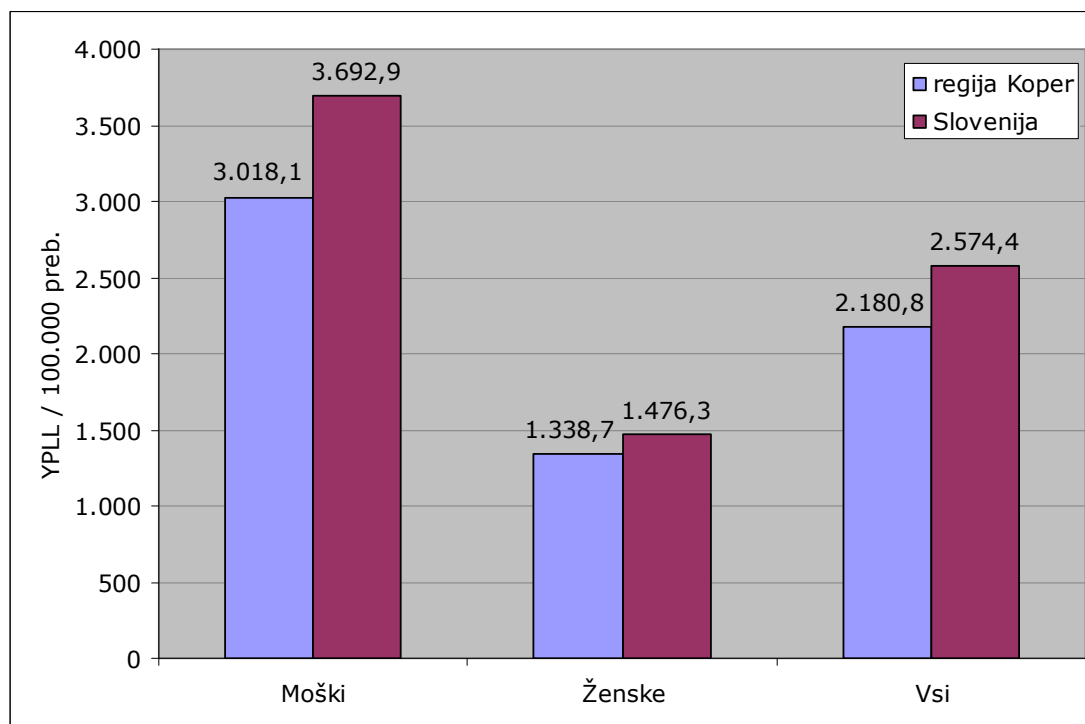
Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS,*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 32. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po najpogostejših vzrokih po poglavjih MKB-10 in po spolu, Slovenija, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
I. Nekatere infekcijske in parazitarne b.	165,0	16,3	185,5	18,0	350,5	17,2
II. Neoplazme	9.037,5	893,2	6.677,5	647,9	15.715,0	769,5
III. Bolezni krvi in krvotvornih organov	137,0	13,5	5,0	0,5	142,0	6,9
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	512,5	50,6	187,5	18,2	700,0	34,3
V. Duševne in vedenjske motnje	940,0	92,9	200,0	19,4	1.140,0	55,8
VI. Bolezni živčevja	1.296,5	128,1	749,5	72,7	2.046,0	100,2
IX. Bolezni obtočil	5.577,5	551,3	1.257,5	122,0	6.835,0	334,7
X. Bolezni dihal	405,0	40,0	224,5	21,8	629,5	30,8
XI. Bolezni prebavil	3.757,5	371,4	1.037,5	100,7	4.795,0	234,8
XII. Bolezni kože	2,5	0,2	5,0	0,5	7,5	0,4
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema	17,5	1,7	60,0	5,8	77,5	3,8
XIV. Bolezni sečil in spolovil	42,5	4,2	17,5	1,7	60,0	2,9
XV. Nosečnost, porod in poporodno ob.			27,5	2,7	27,5	1,3
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju	1.096,5	108,4	903,0	87,6	1.999,5	97,9
XVII. Prirojene napake	739,0	73,0	674,0	65,4	1.413,0	69,2
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	1.405,5	138,9	544,0	52,8	1.949,5	95,4
XIX. Poškodbe in zastrupitve	12.231,5	1.208,9	2.458,5	238,6	14.690,0	719,3
SKUPAJ	37.363,5	3.692,9	15.214,0	1.476,3	52.577,5	2.574,4

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS, Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS*Slika 10. *Stopnja YPLL / 100.000 prebivalcev po spolu, regija Koper in Slovenija, 2009*Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS, Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS*

Podatke YPLL smo prikazali tudi po posameznih upravnih enotah (UE) regije Koper. Pri interpretaciji teh podatkov je potrebno upoštevati majhno število primerov v posamezni UE, kar zelo zmanjšuje zanesljivost ter tako omejuje uporabnost za primerjave med posameznimi UE.

Preglednica 33. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Ilirska Bistrica, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	82,5	1.185,2	5,0	71,7	87,5	627,9
VI. Bolezni živčevja	7,5	107,7	63,0	903,2	70,5	505,9
IX. Bolezni obtočil	25,0	359,1			25,0	179,4
XI. Bolezni prebavil	17,5	251,4			17,5	125,6
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi			2,5	35,8	2,5	17,9
XIX. Poškodbe in zastrupitve	105,0	1.508,4	12,5	179,2	117,5	843,1
Vsi vzroki	237,5	3.411,9	83,0	1.190,0	320,5	2.299,8

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 34. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Izola, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	115,0	1.418,9	17,5	220,7	132,5	826,3
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	7,5	92,5			7,5	46,8
V. Duševne in vedenjske motnje			7,5	94,6	7,5	46,8
IX. Bolezni obtočil	7,5	92,5	12,5	157,6	20,0	124,7
X. Bolezni dihal	32,5	401,0			32,5	202,7
XI. Bolezni prebavil			17,5	220,7	17,5	109,1
XIX. Poškodbe in zastrupitve	70,0	863,7			70,0	436,5
Vsi vzroki	232,5	2.868,6	55,0	693,6	287,5	1.792,9

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 35. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Koper, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	197,5	763,5	135,0	518,3	332,5	640,5
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	2,5	9,7			2,5	4,8
V. Duševne in vedenjske motnje	50,0	193,3			50,0	96,3
VI. Bolezni živčevja	20,0	77,3			20,0	38,5
IX. Bolezni obtočil	117,5	454,2	32,5	124,8	150,0	288,9
X. Bolezni dihal	20,0	77,3	5,0	19,2	25,0	48,2
XI. Bolezni prebavil	57,5	222,3	2,5	9,6	60,0	115,6
XVI. Stanja v perinatalnem obdobju			64,5	247,6	64,5	124,2
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	12,5	48,3			12,5	24,1
XIX. Poškodbe in zastrupitve	167,5	647,5	17,5	67,2	185,0	356,3
Vsi vzroki	645,0	2.493,4	257,0	986,7	902,0	1.737,4

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 36. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Piran, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	32,5	3.767,2	145,0	1.623,6	177,5	1.010,9
VI. Bolezni živčevja	47,5	550,6	55,0	615,8	102,5	583,8
IX. Bolezni obtočil	12,5	144,9	12,5	140,0	25,0	142,4
X. Bolezni dihal	10,0	115,9			10,0	56,9
XI. Bolezni prebavil	15,0	173,9			15,0	85,4
XIII. Bolezni mišičnoskeletnega sistema			2,5	28,0	2,5	14,2
XIX. Poškodbe in zastrupitve	152,5	1.767,7	37,5	419,9	190,0	1.082,1
Vsi vzroki	270,0	3.129,7	252,5	2.827,2	522,5	2.975,8

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 37. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Postojna, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
II. Neoplazme	72,5	663,0	22,5	210,8	95,0	439,7
IX. Bolezni obtočil	102,5	937,4	40,0	374,8	142,5	659,5
X. Bolezni dihal	7,5	68,6			7,5	34,7
XI. Bolezni prebavil	15,0	137,2	30,0	281,1	45,0	208,3
XIX. Poškodbe in zastrupitve	87,5	800,2			87,5	405,0
Vsi vzroki	285,0	2.606,3	92,5	866,7	377,5	1.747,1

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

Preglednica 38. *Prezgodaj izgubljena leta potencialnega življenja - YPLL po poglavjih MKB-10 in spolu, UE Sežana, 2009*

Skupina bolezni po MKB-10	Moški		Ženske		Skupaj	
	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*	Število	Stopnja*
I. Nekaterne infekcijske in parazitarne b.			12,5	104,7	12,5	51,3
II. Neoplazme	85,0	684,7	87,5	732,7	172,5	708,2
IV. Endokrine, prehranske in presnovne b.	10,0	80,5			10,0	41,1
V. Duševne in vedenjske motnje	12,5	100,7			12,5	51,3
VI. Bolezni živčevja	10,0	80,5			10,0	41,1
IX. Bolezni obtočil	95,0	765,3	42,5	355,9	137,5	564,5
X. Bolezni dihal	7,5	60,4	10,0	83,7	17,5	71,8
XI. Bolezni prebavil			2,5	20,9	2,5	10,3
XVIII. Simptomi, znaki in nenormalni izvidi	72,5	584,0			72,5	297,7
XIX. Poškodbe in zastrupitve	238,0	1.917,2	75,5	632,2	313,5	1.287,2
Vsi vzroki	530,5	4.273,4	230,5	1.930,2	761,0	3.124,5

Stopnja* na 100.000 prebivalcev

Vir podatkov: *Zbirka umrlih 2009, IVZ RS*
Prebivalci po ZR 2009, IVZ RS

5 POVZETEK UGOTOVITEV

- Primerjava umrljivosti regije Koper s preostalo Slovenijo je pokazala, da je bila SDR v regiji Koper nekoliko nižja v primerjavi s preostalo Slovenijo, vendar razlika ni bila statistično pomembna.
- Glavni vzroki smrti so bile tako v regiji Koper kot v Sloveniji bolezni obtočil, na drugem mestu so bila rakava obolenja (neoplazme) in na tretjem mestu poškodbe in zastrupitve.
- Primerjava med spoloma že nekaj let kaže, da je SDR pri moških statistično pomembno višja v primerjavi s SDR pri ženskah v regiji Koper in v Sloveniji.
- Med vzroki smrti moških regije Koper so bile v letu 2009, drugič v zadnjih letih, na prvem mestu neoplazme, na drugem mestu so bile bolezni obtočil, na tretjem poškodbe in zastrupitve ter na četrtem mestu bolezni dihal. V Sloveniji so bile na prvem mestu bolezni obtočil, na drugem mestu neoplazme ter na tretjem poškodbe in zastrupitve.
- Najpogostejši vzroki smrti žensk regije Koper v letu 2009 so bile bolezni obtočil, neoplazme, bolezni dihal, poškodbe in zastrupitve ter bolezni prebavil. Najpogostejši vzroki smrti žensk v Sloveniji so bile tudi bolezni obtočil, na drugem mestu so bile neoplazme, na tretjem mestu poškodbe in zastrupitve in na četrtem bolezni dihal.
- Vzroki smrti so bili različni po posameznih starostnih skupinah. Vzrok smrti malih, predšolskih in šolskih otrok starih 0 - 14 let v regiji Koper so bili stanja v perinatalnem obdobju, prirojene napake in poškodbe in zastrupitve. Mladostniki stari 15 - 19 let so najpogosteje umirali zaradi poškodb in zastrupitev. Glavni vzroki smrti odraslih prebivalcev regije Koper starih 20 - 64 let so bili: rakava obolenja, bolezni obtočil ter poškodbe in zastrupitve. Glavna vzroka smrti v starostni skupini 65 let in več so bile bolezni obtočil in rakava obolenja.

- V analizi smo prikazali umrljivost zaradi nekaterih specifičnih vzrokov. SDR zaradi samomorov pri vseh prebivalcih regije Koper je bila nižja v primerjavi s SDR med prebivalci prestale Slovenije, vendar razlika ni bila statistično pomembna. Prav tako že vrsto let ugotavljamo razliko med spoloma glede stopnje umrljivosti zaradi samomorov. V letu 2009 je bila stopnja umrljivosti zaradi samomorov pri moških regije Koper in tudi v celotni Sloveniji statistično pomembno višja v primerjavi z ženskami. V letu 2009 je bila SDR zaradi ishemičnih bolezni srca ponovno statistično pomembno višja pri moških v primerjavi z ženskami v regiji Koper in v Sloveniji. Prav tako so izračuni pokazali, da je bila SDR zaradi pljučnega raka statistično pomembno višja pri moških v primerjavi z ženskami tako v regiji Koper kot v Sloveniji. Razlika med SDR zaradi kroničnih bolezni jeter in ciroze v regiji Koper in preostali Sloveniji je bila statistično pomembna in sicer SDR je bila nižja v regiji Koper tako kot v letu 2008.
- Delež prezgodnjih smrti (pred 65. letom življenja) je znašal 19,1 % vseh primerov smrti v regiji Koper, kar je bolj ugoden podatek v primerjavi s Slovenijo, kjer je ta delež znašal 21,5 %. Ugotovljena razlika med regijo Koper in preostalo Slovenijo je bila statistično pomembna.
- Izgubljena leta potencialnega življenja so ustrezen podatek za prikazovanje problema in bremena prezgodnje umrljivosti. Stopnja izgubljenih let potencialnega življenja na 100.000 prebivalcev (YPLL) je bila v letu 2009 v regiji Koper nižja v primerjavi s slovenskim povprečjem. Velika razlika v YPLL se je pokazala med spoloma, vrednosti sta bili višji pri moških. Razmerje med vrednostima pri moških in ženskah v regiji Koper je znašalo 2,24. Najvišja stopnja YPLL je bila v regiji Koper in v Sloveniji zaradi rakavih obolenj, na drugem mestu so bile poškodbe in zastrupitve in na tretjem bolezni obtočil.

6 LITERATURA

- Zaletel-Kragelj L, Eržen I, Premik M. Uvod v javno zdravje. Ljubljana: Katedra za javno zdravje Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani, 2007.
- Sučić Vuković M, Majcan Kopilović I, Bažec B. Analiza umrljivosti v zdravstveni regiji Koper v letu 2006. Koper: Zavod za zdravstveno varstvo Koper, 2007. Dostopno na internetu: <http://www.zzv-kp.si/wp-content/uploads/Analiza-umrljivosti-2006.pdf>
- Sučić Vuković M, Majcan Kopilović I, Bažec B. Analiza umrljivosti v zdravstveni regiji Koper v letu 2007. Koper: Zavod za zdravstveno varstvo Koper, 2008. Dostopno na internetu: <http://www.zzv-kp.si/wp-content/uploads/Analiza-umrljivosti-2007.pdf>
- Sučić Vuković M, Majcan Kopilović I. Analiza umrljivosti v zdravstveni regiji Koper v letu 2008. Koper: Zavod za zdravstveno varstvo Koper, 2009. Dostopno na internetu: http://www.zzv-kp.si/wp-content/uploads/Analiza_umrljivosti_2008_210510.pdf
- Moravec Berger D, ur. Mednarodna klasifikacija bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov za statistične namene, MKB-10, 10. revizija, 2. knjiga Navodila, 2. izdaja. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2005.
- Malačič J. Demografija - Teorija, analiza, metode in modeli. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta, 1993.
- Šelb J, Kravanja M. Umrljivost. Zdrav Var 2000; 39: 5-18.